

การศึกษาต่อเนื่องระดับหลังปริญญา ของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

นายโกเมศ วิชชาวุธ ท.บ.,ส.ม.
นายจรรวุธณ์ บุษราคัมรุหะ ท.บ.,ส.ม.

กองโรงพยาบาลภูมิภาค
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึง การดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ต่อเนื่องระดับหลังปริญญาของทันตแพทย์ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค โดยการทบทวนเอกสารจากการประชุม สัมมนา งานวิจัยและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดทำแผนความต้องการ การศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ในปี 2543 ได้จากการประมาณการความต้องการทันตแพทย์ เฉพาะทางโดยใช้บทบาทหน้าที่ของสถานบริการและกรอบอัตรากำลังของสถานบริการกระทรวงสาธารณสุข เป็นหลักโดยที่สถาบันหลักในการจัดการศึกษา คือ คณะทันตแพทยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่างๆ และสถาบันเพิ่มเติมคือ โรงพยาบาลและสถาบันที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยกำหนดโควต้าจำนวนทันตแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2533-2536 พบว่าไม่เป็นไปตามโควต้า เนื่องจาก กำลังการผลิตของทบวงฯ และการคัดสรรบุคลากรจากกระทรวงสาธารณสุขไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

Postgraduate study of Dentists in the Ministry of Public Health

Komet Wichawut D.D.S., M.P.H.

Jaruwat Busarakumruha D.D.S., M.P.H.

Abstract

The study aimed at reviewing the role of ministry of Public Health in Postgraduate study for dentists and problems related for 1990-1993. The study conducted by reviewing documents, meeting minute, and literature. Findings revealed that the present postgraduate study plan and numbers of dental specialists by the year 2000 were extrapolated from the role and numbers of dentist posted in the MOPH facilities. Dental faculties in 5 universities were main institutes for postgraduate courses added by 2 institutes of the MOPH. There was an agreed quota for MOPH dentists to study in the existing courses. However, the members of enrolment could not be achieved as planned because of the limitation of university capacity in postgraduate training and the recruitment of MOPH dentists.

บทนำ

การพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข (Health Manpower Development) เป็นหัวใจของการพัฒนางานสาธารณสุขของประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญ 3 ประการ¹ คือ

1. การพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุขต้องดำเนินการให้สอดคล้อง ประสานและครบวงจร ตั้งแต่เรื่องการวางแผนความต้องการกำลังคน การผลิตกำลังคน และการใช้กำลังคน

2. เพื่อให้การพัฒนากำลังคน เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชน จำเป็นจะต้องมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตและจัดการศึกษาต่อเนื่องกับหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณสุข ซึ่งเป็นผู้ใช้กำลังคนที่ได้รับการผลิตมา ทั้งนี้ โดยยึดหลักว่าการผลิตและจัดการศึกษาต่อเนื่องแก่กำลังคนด้านสาธารณสุข ต้องสอดคล้องกับระบบบริการสาธารณสุข ที่มุ่งแก้ปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

3. ควรคำนึงถึงประเภท และจำนวนของบุคลากรสาธารณสุข ที่จำเป็นสำหรับดำเนินการให้บริการบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าเป็นหลักใหญ่ ซึ่งคงต้องคำนึงถึงบุคลากรประเภทต่างๆ ที่อาจจะมีมาทำหน้าที่ทดแทนกันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่จะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองด้วย

สำหรับงานทันตสาธารณสุขของประเทศนั้น ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนากำลังคนทางทันต-สาธารณสุข โดยได้มีการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา กำลังคน ในแง่ปริมาณและการแก้ไขปัญหาการกระจายของทันตแพทย์ ตามมติคณะรัฐมนตรี² เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2525 เห็นชอบกับโครงการแก้ปัญหาการกระจายทันตแพทย์ โดยกำหนด

เงื่อนไขการรับราชการของนักศึกษาทันตแพทย์ทุกคน เมื่อสำเร็จการศึกษาจะต้องออกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือหน่วยงานต่างๆ ในส่วนภูมิภาค เป็นระยะเวลา 3 ปี และในปี 2532 เป็นปีแรกของการปฏิบัติงานตามสัญญาของทันตแพทย์คู่สัญญา ซึ่งร้อยละ 70 ของทันตแพทย์คู่สัญญาจะปฏิบัติงานในกระทรวงสาธารณสุขหรือประมาณปีละ 200 คน

ในอดีตที่ผ่านมาการพัฒนางานทันตสาธารณสุข โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคประสบปัญหาเป็นอย่าง-มากในการที่ไม่สามารถพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานบริการทันตสาธารณสุขตามโครงการพัฒนาระบบบริการของสถานบริการ และหน่วยงานสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค (พอส.)

ทั้งนี้ เนื่องจากทันตบุคลากรยังขาดความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะการให้บริการทันตกรรมขั้นตติยภูมิ (Tertiary Dental Care) เป็นเหตุให้ประชาชนในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประเทศขาดความทัดเทียมกับประชาชนในส่วนกลาง ในการแสวงหาบริการทันตกรรมขั้นตติยภูมิ ประกอบกับการกำหนดเงื่อนไขสำหรับทันตแพทย์สำเร็จใหม่ให้รับราชการในกระทรวงสาธารณสุข ในส่วนภูมิภาค เป็นระยะเวลา 3 ปี เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความต้องการศึกษาต่อเพื่อเป็นทันตแพทย์เฉพาะทางเพิ่มสูงขึ้น จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ แผนเรื่องการ ศึกษาต่อเนื่องระดับหลังปริญญาของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข การดำเนินการที่ผ่านมาตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการวางแผนพัฒนากำลังคนทางทันต-สาธารณสุข โดยการจัดการศึกษาต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการของกระทรวงสาธารณสุขที่ผ่านมาในการจัดการศึกษาต่อเนื่องระดับหลังปริญญาของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

วิธีการศึกษา

ศึกษาจากเอกสารการประชุม, การสัมมนา, งานวิจัย และเอกสารราชการที่เกี่ยวข้องในเรื่องการศึกษาต่อเนื่องระดับหลังปริญญาของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ผลการศึกษา

การดำเนินการของกระทรวงสาธารณสุขที่ผ่านมาในการจัดการศึกษาต่อเนื่องระดับหลังปริญญาของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข มีหัวข้อต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การจัดทำแผนความต้องการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ของกระทรวงสาธารณสุข
2. การสำรวจความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
3. หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่จัดโดยคณะทันตแพทยศาสตร์
4. หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่จัดโดยหน่วยงาน กระทรวงสาธารณสุข
5. การศึกษาต่อเนื่องของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ตามโควตาที่ได้รับ

1. การจัดทำแผนความต้องการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ ของกระทรวงสาธารณสุข

การสัมมนา เรื่องแผนความต้องการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เมื่อปี พ.ศ.2532³ ได้ข้อสรุปคือ การประมาณการความต้องการทันตแพทย์เฉพาะทางของกระทรวงสาธารณสุข ควรใช้ข้อมูลทางระบาดวิทยาจากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติในกรณีที่ข้อมูลทางระบาดวิทยายังไม่สมบูรณ์ให้ประมาณการความต้องการทันตแพทย์เฉพาะทางโดยใช้บทบาทหน้าที่ของสถานบริการและเป้าหมายการให้บริการประกอบกันและจำนวนกรอบอัตรากำลังของสถานบริการ กระทรวงสาธารณสุขได้

นำข้อสรุปนี้มาทำแผนความต้องการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2532⁴ โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อผลิตทันตแพทย์เฉพาะทางสาขาต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อพัฒนาการให้บริการทันตกรรมขั้นทุติยภูมิและตติยภูมิ ของกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อพัฒนาระบบส่งต่อทางทันตกรรมของกระทรวงสาธารณสุข
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ทันตแพทย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

แผนความต้องการการศึกษาต่อเนื่องได้กำหนดจำนวนทันตแพทย์เฉพาะทางแต่ละสาขาที่ต้องการตั้งแต่ ปี 2532 ถึง ปี 2543 ตามตารางที่ 1

และเพื่อให้ได้ทันตแพทย์เฉพาะทางตามแผน กระทรวงสาธารณสุขมีความต้องการในแต่ละปีนับจากปี 2532 ถึง ปี 2543 ดังนี้ คือ

สาขา	จำนวนที่ต้องการในแต่ละปี
ศัลยศาสตร์ช่องปาก	20-21
ปริทันตวิทยา	20-21
ทันตกรรมจัดฟัน	3-4
วิทยาเอนโดดอนต์	20-21
ทันตกรรมเด็ก	20-21
เวชศาสตร์ช่องปาก	2-3
ทันตกรรมประดิษฐ์	2-3
ทันตกรรมทั่วไป	17-18
ทันตกรรมหัตถการ	3-4
สาธารณสุขและบริหารอื่นๆ	70-71

ในปี พ.ศ. 2532 นั้น ได้ประมาณการตามกรอบอัตรากำลังคือ มีทันตแพทย์ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงพยาบาลชุมชน แห่งละ 2 คน แต่ในปี พ.ศ.2535⁵ พบว่า มีทันตแพทย์ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงพยาบาล ชุมชนตามกรอบอัตรากำลังเพียง

Table 1 Numbers of dental specialist needed by the year 2000
 Characterized by type of Ministry of Public Health facilities.
 (Based on data in 1989)

Dental Specialist	MOPH Facility								
	RH.	PGH. (large)	PGH. (small)	CH.	PHO	IOPHS	RHPC	DMS	Subtotal
Maxillofacial Surgery (2 years)	17	28	-	-	-	-	-	7	52
Maxillofacial Surgery (1 year)	-	-	28	117	29	1	-	-	189
Periodontics	17	28	28	117	29	1	5	6	231
Orthodontics	17	12	-	-	-	-	-	7	36
Endodontics	17	28	28	117	29	-	4	3	226
Pedodontics	17	28	28	117	29	1	9	1	230
Oral Medicine	17	12	-	-	-	-	-	3	32
Prosthodontics	17	12	-	-	-	-	-	2	31
General Practitioner	-	12	28	117	29	3	-	-	189
Operatives	17	12	-	-	-	-	-	4	33
Public Health and Administration	17	12	28	582	72	3	71	1	786

RH - Regional Hospital

PGH - Provincial General Hospital

CH - Community Hospital

PHO - Provincial Health office

MOPH - Ministry of Public Health

IOPHS - Institute of Public Health Sirindhorn

RHPC - Regional Health Promotion Center

DMS - Department of Medical Services

ร้อยละ 35.7 จึงได้มีการปรับแผนความต้องการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ โดยได้ประมาณการตามกรอบอัตรากำลังคือ มีทันตแพทย์ปฏิบัติ

ราชการอยู่ในโรงพยาบาลชุมชนแห่งละ 1 คน เมื่อถึงปี พ.ศ.2543 จึงได้จำนวนทันตแพทย์เฉพาะทางแต่ละสาขาที่ต้องการ ตามตารางที่ 2

Table 2 Number of dental Specialist needed by the year 2000
 Characterized by type of Ministry of Public Health facilities.
 (Based on data in 1992)

Dental Specialist	MOPH Facility										
	RH	PGH (large)	PGH (small)	CH	PHO (large)	PHO (small)	IOP- HS	DHD	RH PC	DMS	SUB TOTAL
Oral Surgery (Certificate)	-	-	15	114	10	5	6	-	-	5	155
Oral Surgery (Master)	17	-	-	-	-	-	-	-	-	1	18
Oral Surgery (Board)	17	48	-	-	-	-	-	-	-	1	66
Periodontics (Certificate)	-	48	15	114	10	5	6	-	-	5	203
Periodontics (Master)	17	-	-	-	-	-	-	-	-	1	18
Orthodontics	17	20	-	-	-	-	6	-	-	2	45
Endodontics	17	48	15	114	10	5	6	-	-	7	232
Pedodontics (Certificate)	-	48	15	114	10	5	6	-	3	-	201
Pedodontics (Master)	17	-	-	-	-	-	-	-	-	5	22
Oral Medicine	17	19	-	-	-	-	-	-	-	5	41
Prosthodontics (Certificate)	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	19
Prosthodontics (Master)	17	-	-	-	-	-	-	-	-	3	20
General Practitioner	-	19	12	114	39	12	18	-	-	2	217
Public Health and Administration	17	19	12	113	39	33	12	4	8	1	258

RH - Regional Hospital

PGH - Provincial General Hospital

CH - Community Hospital

PHO - Provincial Health office

MOPH - Ministry of Public Health

IOPHS - Institute of Public Health Sirindhorn

DHD - Dental Health Division

RHPC - Regional Health Promotion Center

DMS - Department of Medical Services

และมีความต้องการในแต่ละปีนับจากปี พ.ศ.2536 ถึงปี พ.ศ.2543 ดังนี้ คือ

สาขา	จำนวนที่ต้องการในแต่ละปี
คัลยศาสตร์ช่องปาก	17
ปริทันตวิทยา	18
ทันตกรรมจัดฟัน	6
วิทยาเอนโดดอนต์	15
ทันตกรรมเด็ก	15
เวชศาสตร์ช่องปาก	8
ทันตกรรมประดิษฐ์	6
ทันตกรรมทั่วไป	7
สาธารณสุขศาสตร์และบริหาร	10

2. การสำรวจความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ทันตแพทย์กระทรวงสาธารณสุข ต้องการศึกษานอกระบบในสาขาวิชาอะไรบ้างนั้น ในปี 2534 วิลาวัลย์ ศรีภิรมย์มิตร และคณะ⁶ พบว่าสาขาวิชาคลินิกเป็นสาขาวิชาที่ทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขต้องการศึกษาต่อมากที่สุดถึงร้อยละ 91.1 สาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อเนื่องจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้ คือ

คัลยศาสตร์ช่องปาก	ร้อยละ 25.8
ทันตกรรมจัดฟัน	ร้อยละ 21.0
ทันตกรรมเด็ก	ร้อยละ 9.8
ปริทันตวิทยา	ร้อยละ 8.8
ทันตกรรมประดิษฐ์	ร้อยละ 8.6
วิทยาเอนโดดอนต์	ร้อยละ 8.4

ส่วนการศึกษาของคณะอนุกรรมการประสานงานและวิเทศสัมพันธ์ องค์การบริหารคณะทันตแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย ปี 2534⁷ พบว่าทันตแพทย์ผู้ทำสัญญารุ่นที่ 1-3 ต้องการศึกษานอกระบบในสาขาวิชาต่างๆ คือ

ทันตกรรมจัดฟัน	ร้อยละ 41.8
คัลยศาสตร์ช่องปาก	ร้อยละ 36.3
ทันตกรรมประดิษฐ์	ร้อยละ 33.3

ทันตกรรมสำหรับเด็ก	ร้อยละ 23.5
ทันตกรรมบูรณะ/หัตถการ	ร้อยละ 21.3

3. หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่จัดโดยคณะทันตแพทยศาสตร์

คณะทันตแพทยศาสตร์ 5 มหาวิทยาลัย⁸ มีนโยบายที่จะพัฒนาทันตแพทย์ให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพมากยิ่งขึ้น จึงได้จัดหลักสูตรการศึกษาหลังปริญญา และเนื่องจากมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคยังขาดศักยภาพด้านอาจารย์ จึงมีโครงการบัณฑิตร่วมหรือโครงการร่วมผลิตบัณฑิตระหว่าง 5 มหาวิทยาลัย เฉพาะในสาขาวิชาที่มีความต้องการมากเป็นพิเศษโดยให้มหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมทางด้านศักยภาพของอาจารย์ทำหน้าที่เป็นแกนสอนภาคทฤษฎี และสถาบันที่ร่วมผลิตอันหมายถึงสถาบันในส่วนภูมิภาคสอนภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีบางส่วน รายละเอียดของสาขาวิชาและคณะที่ผลิตอยู่ในตารางที่ 3

ในปี พ.ศ.2536 เป็นปีแรกที่คณะทันตแพทยศาสตร์ ในส่วนภูมิภาค เริ่มเปิดรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยได้จัดสรรโควตาให้ทันตแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้งหมด

4. หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่จัดโดยหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข

จากการที่มีทันตแพทย์กระทรวงสาธารณสุข ต้องการศึกษานอกระบบในแต่ละปีสูงมาก ถึงปีละประมาณ 200 คน แต่คณะทันตแพทยศาสตร์ 5 มหาวิทยาลัย ไม่สามารถผลิตทันตแพทย์ในหลักสูตรหลังปริญญาได้เพียงพอ และเมื่อคำนึงถึงการพัฒนาให้ทันตแพทย์กระทรวงสาธารณสุข สามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน พบส. ในสาขาวิชาที่มีความต้องการศึกษาต่อมาก คือ คัลยศาสตร์ช่องปาก, ปริทันตวิทยา, ทันตกรรมเด็ก และวิทยาเอนโดดอนต์ ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุข โดย

Table 3 Postgraduate Courses under the joint venture graduated program of 5 dental faculties.

Courses	Core-faculty/university	Co-faculty/university
Certificate Level		
1. Pedodontics	CU	CMU, KKU, PSU
2. Maxillofacial Surgery	CU	CMU, KKU
3. Endodontics	MU	CMU
4. Periodontics	CU	KKU
5. General Practitioner	MU	CMU
Master Degree Level		
1. Dental Public Health	Fac. of Public Health MU	KKU, PSU

CU	-	Chulalongkorn University
CMU	-	Chiangmai University
KKU	-	Khonkhan University
PSU	-	Prinee of Songkhla University
MU	-	Mahidol University

คณะกรรมการสนับสนุนการพัฒนาทันตแพทย์เฉพาะทางของกระทรวงสาธารณสุข^๑ ได้ดำเนินการผลิตหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องขึ้น 2 หลักสูตร คือ

1. โรงพยาบาลชลบุรี ได้ผลิตทันตแพทย์หลังปริญญา สาขาคลีสิกัลสตรังของปาก โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2535 โดยใช้รูปแบบการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตร 3 ปี รับทันตแพทย์ในกระทรวงสาธารณสุข เข้าศึกษาปีละ 3-4 คน

2. สถาบันทันตกรรม กรมการแพทย์ ได้จัดทำหลักสูตรทันตกรรมขั้นสูงระยะเวลา 10 เดือน เพื่อฝึกอบรม 4 สาขาวิชา คือ คลีสิกัลสตรังของปาก, ทันตกรรมสำหรับเด็ก, ปริทันตวิทยา และวิทยา-เอนโดดอนต์ เปิดรับตั้งแต่ ปี 2536 โดยรับทันต-แพทย์ในกระทรวงสาธารณสุขเข้าศึกษา ปีละ 4-5 คน

5. การศึกษาต่อเนื่องของทันตแพทย์กระทรวงสาธารณสุขตามจำนวนโควต้าที่ได้รับ

จากการประชุมร่วมกันระหว่างทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงสาธารณสุข^๑ ได้ข้อตกลงร่วมกัน ดังต่อไปนี้คือ

1. เกณฑ์การจัดสรรโควต้า

1.1 ทันตแพทย์ที่ศึกษาต่อในโครงการบัณฑิตร่วม ให้เป็นโควต้าของกระทรวงสาธารณสุขทั้งหมด

1.2 ทันตแพทย์ที่ศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ของคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดลให้โควต้ากับกระทรวงสาธารณสุข ตามที่ตกลงกันได้ คือ 3 ใน 5 (ร้อยละ 60)

1.3 ทันตแพทย์ที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท, เอก ให้สอบคัดเลือกตามเกณฑ์ปกติของทบวงมหาวิทยาลัย

2. กระบวนการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อกระทรวงสาธารณสุขคัดเลือกทันตแพทย์ในสังกัดเท่ากับจำนวนโควตาทั้งหมดที่ได้รับจัดสรรจากทบวงมหาวิทยาลัย ทันตแพทย์ที่ได้รับคัดเลือกต้องสมัครเข้าศึกษาต่อและสอบคัดเลือกตามระเบียบบัณฑิตวิทยาลัยของแต่ละมหาวิทยาลัย และต้องได้คะแนน

สอบทันตแพทยศาสตรบัณฑิตเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5 ในการศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต และไม่ต่ำกว่า 2.75 ในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท

เมื่อพิจารณาร้อยละของทันตแพทย์กระทรวงสาธารณสุขที่ได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ เทียบกับจำนวนโควตาที่กระทรวงสาธารณสุขได้รับจัดสรรจากทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าสูงสุดในปีการศึกษา 2533 ร้อยละ 52.63 และน้อยที่สุดในปีการศึกษา 2536 ร้อยละ 32.31 ตามตารางที่ 4

Table 4 Numbers and percentage of dentist enrolment for postgraduate courses compared to the agreed quota between MOPH and Ministry of University Affair.
(From 1990 to 1993)

Educational year	Quota	Number of enrolment	%
1990	38	20	52.63
1991	46	21	45.65
1992	54	22	40.74
1993	65	21	32.31

Source Provincial Hospital Division., MOPH

บทวิจารณ์

จำนวนทันตแพทย์ที่ได้รับคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในคณะทันตแพทยศาสตร์ ไม่ได้เป็นไปตามโควตาที่กระทรวงสาธารณสุขได้รับจากทบวงมหาวิทยาลัย โดยที่ปีการศึกษา 2533 ผ่านการคัดเลือก ร้อยละ 52.63 ปีการศึกษา 2534 ร้อยละ 45.65 ปีการศึกษา 2535 ร้อยละ 40.74 และปีการศึกษา 2536 ร้อยละ 32.31 เนื่องจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้คือ

1) กระทรวงสาธารณสุขไม่สามารถคัดเลือกทันตแพทย์ได้ครบตามจำนวนโควตาที่ได้รับ¹⁰ ในสาขาวิชาทันตกรรมทั่วไป, เวชศาสตร์ช่องปาก,

สาธรรณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต และทันตสาธารณสุข

2) ทบวงมหาวิทยาลัยแจ้งผลการจัดสรรโควตาล่าช้า¹⁰ ทำให้เกิดการสับสน และยากแก่การประสานงานกับจังหวัดในการส่งทันตแพทย์เข้ารับการคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อ

3) คณะทันตแพทยศาสตร์ แต่ละคณะจัดสอบคัดเลือกไม่พร้อมกัน¹¹ ทำให้ผู้สมัครสามารถเลือกสอบได้หลายคณะ หลายสาขาวิชา ทันตแพทย์ที่สามารถผ่านการสอบคัดเลือกได้ จะเลือกเข้าศึกษาในคณะ และสาขาวิชาที่ตนเองพอใจมากที่สุด ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาที่ได้มีการวางแผนไว้

4) จำนวนโควตาเพื่อเข้าศึกษาต่อหลังปริญญา สาขาทันตแพทยศาสตร์¹² ที่กระทรวงสาธารณสุขได้รับการจัดสรรจากทบวงมหาวิทยาลัย มีได้สอดคล้องกับความต้องการตามแผนความต้องการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ ของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2532 และปี พ.ศ.2538-2539

สรุป

กระทรวงสาธารณสุขได้วิเคราะห์ และวางแผน เรื่องการศึกษาต่อเนื่องระดับหลังปริญญาของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข โดยคำนึงถึงการ พัฒนาการให้บริการทันตกรรมขั้นทุติยภูมิและตติยภูมิ ตลอดจนการพัฒนาการรับส่งต่อผู้ป่วยทางทันตกรรม แผนที่วางไว้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื่องจาก กำลังการผลิตของทบวงมหาวิทยาลัย และของ กระทรวงสาธารณสุขเองยังไม่เพียงพอ และการ คัดเลือกผู้ที่จะไปศึกษาต่อในระบบโควตาไม่ได้ตามที่กำหนด

ข้อเสนอ

1. แนวคิดในการวางแผนเรื่องการศึกษาต่อเนื่องระดับหลังปริญญาของทันตแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ยังควรจะต้องเน้นเพื่อพัฒนาการให้บริการทันตกรรมขั้นทุติยภูมิ และตติยภูมิตามโครงการ พัฒนาระบบบริการของสถานบริการและหน่วยงาน สาธารณสุขในส่วนภูมิภาค (พบส.) และการพัฒนาระบบรับส่งต่อผู้ป่วยทางทันตกรรมของกระทรวงสาธารณสุขต่อไป โดยใช้บทบาทหน้าที่ของสถานบริการ และเป้าหมายการพัฒนาบริการ ประกอบกับประเภท และจำนวนตามกรอบอัตรากำลังของสถานบริการ

2. ทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงสาธารณสุข ควรมุ่งเน้นการเพิ่มจำนวนผลิตในหลักสูตรต่อเนื่องระดับหลังปริญญาให้เพียงพอ

แก่ความต้องการ โดยการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของทันตแพทย์ ในโรงพยาบาลศูนย์หลายแห่งที่มีความพร้อมด้านสถานที่ อุปกรณ์เหมาะสม และปริมาณคนไข้มากเพียงพอ ซึ่งสามารถใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรมทางคลินิก รองรับการผลิตได้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ทำการศึกษา ขอขอบคุณทันตแพทย์หญิงจันทนา อึ้งชูศักดิ์และทันตแพทย์หญิงสุณี ผลดีเยี่ยม ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนการเรียบเรียงข้อมูล และการนำเสนอ

เอกสารอ้างอิง

1. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข เพื่อบรรลุเป้าหมายทางทันตสุขภาพของประเทศไทย. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก 2529 หน้า 129
2. หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ สร 0202/6731 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2525 เรื่องมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2525 เห็นชอบกับโครงการแก้ปัญหาการกระจายทันตแพทย์ โดยกำหนดเงื่อนไขเข้ารับราชการของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2525
3. กองโรงพยาบาลภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. สรุปผลการสัมมนาเรื่องแผนความต้องการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข, 2532. เอกสารอัดสำเนา
4. กองโรงพยาบาลภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. สรุปผลการสัมมนาเรื่องการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับทันตแพทย์ สังกัดกระทรวง

- สาธารณสุข, 2532. เอกสารอัดสำเนา
5. หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ 0201/01/5593 ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2535 เรื่อง แผนความต้องการศึกษาต่อ สำหรับทันตแพทย์ของกระทรวงสาธารณสุข
 6. วิลาวลัย ศรีภิรมย์มิตร. การศึกษาความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของ ทันตแพทย์ที่รับราชการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข, รายงานการวิจัย, 2534
 7. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ผลการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับทันตแพทย์คู่สัญญา, รายงานการสัมมนาทางวิชาการ สมาชิกผู้บริหารคณะทันตแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2535, เชียงราย, 2536. เอกสารอัดสำเนา
 8. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. แนวทางการศึกษาต่อและฝึกอบรม, รายงานการสัมมนาทางวิชาการสมาชิกผู้บริหารงานทันตแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย ประจำปี พ.ศ.2535, เชียงราย, 2536. เอกสารอัดสำเนา
 9. คณะกรรมการสนับสนุนการพัฒนาทันตแพทย์เฉพาะทาง กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการประชุมแนวทางการประสานงานระหว่างทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงสาธารณสุข เน้นในเรื่อง การจัดการศึกษาต่อเนื่อง สาขาวิชาทันตแพทยศาสตร์, ชลบุรี, 2535. เอกสารอัดสำเนา
 10. คณะกรรมการกำหนดแนวทาง วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลาศึกษาต่อและคัดเลือกทันตแพทย์เข้าศึกษาต่อตามโควตาที่ได้รับการจัดสรรจากทบวงมหาวิทยาลัย.สรุปรายงานการประชุม, 2536. เอกสารอัดสำเนา
 11. หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ 0216/44/ว 826 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2536 เรื่อง ทันตแพทย์เข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา
 12. กองโรงพยาบาลภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การศึกษาหลังปริญญา สาขาทันตแพทยศาสตร์ ของกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2533-2536, เอกสารอัดสำเนา